

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 1. junija 1881.

Obseg: Obravnave nekaterih kmetijstvo zadevajočih stvari. — Dvajsetero pravil sadjerejcem. — Koliko je tiče gnjezdo vredno. — Véliki ponočni pavlin. (Konec.) — Občni zbor Matice slovenske 27. aprila 1881. v Ljubljani. (Dalje.) — Brata solunska in Slovenci. — Kaj se bo v Rimu godilo od 1. do 5. julija? — Nekaj o osebnih imenih kotrotanskih Slovencev. (Dalje.) — Naši dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.

Obravnave nekaterih kmetijstvo zadevajočih stvari v državnem zboru dunajskem.

Ministerstvo kmetijstva, čegar proračun je bil 17. dne t. m. v zbornici poslancev dognan, je za različne potrebščine, ki se tičejo kmetijstva, in razpolaganje prejelo precej izdatnejših zneskov, kakor prejšnja leta, katere sme obrniti za redne in pa izredne stroške.

1. Za podpore (subvencije) družbam kmetijskim in drugim zavodom je prejelo 513.500 gold., od katerih je za redne stroške odločenih 186.000 gold., za izredne pa 327.500 gold.

2. V pripomoč uravnanju struge reke Zile (Gail) na Koroškem 30.520 gold.

3. Za pokončevanje trtne uši (phylloxera vastatrix) 22.000 gold.

4. Za osušenje močvirja pri Ogleji (Akvileji) na Primorskem 5000 gold.

5. V pripomoč uravnanja reke Adiže (Etsch) na Tirolskem 112.500 gold.

6. V pospeh živinoreje v Bukovini 200.000 gl.

Ko se je obravnaval proračun ministerstva kmetijstva v zbornici poslancev 13. dne t. m., bila je sprejeta resolucija zaradi živinske soli tako-le se glaseča: „Vlada se zopet pozivlja, naj dá sol za živino po nižji ceni narejati, da jo gospodarji morejo rabiti pri reji svoje živine.“

Da bi se kmetovalcem v Avstriji pomnožili dohodki poljedelstva, je zbornici poslancev od družeb kmetijskih došlo več prošinj, naj se dovoli kmetovalcem, da smejo tobak pridelovati; vsled teh peticij je obveljala sledeča resolucija: „naj vlada po dogovoru z izvedenci temeljito prevdarja vprašanje: kako bi se pod tem pogojem, da si vlada pridrží pravico samoprodaje soli brez škode za državne dohodke, moglo kmetovalcem avstrijskim tako, kakor ogerskim, dovoliti pridelovanje tobaka.“

Finančni odsek zbornice gospôske je razpravo o postavi skupnega zneska zemljiškega davka 17. dne t. m. dovršil. Odsek je toliko pre naredil v tej postavi, da ima postava ves drugačen obraz, in sicer tak, da je zavržena vladna predloga. Po tej predruga-

čeni osnovi določuje postava, da se ima zemljiški davek po dosedanji razmeri tako dolgo pobirati, dokler niso pritožbe (reklamacije) rešene, in še le potem naj novi zemljiški davek veljavo zadobi. Po takem je provizorij odstranjen, katerega je določila vlada in ž njo vred tudi zbornica poslancev. Zdaj gre pa najprej za to, ali bo zbornica gospôska odobrila predloge svojega finančnega odseka ali ne. Če jih odobri, gré predrugačena postava zbornici poslancev nazaj v obravnavo.

Dvajsetero pravil sadjerejcem.

Sadjerejsko društvo v Altenburgu na Nemškem razglasilo je dvajsetero pravil, katera ugajajo tudi našim sadjerejcem. Po prevodu „Slov. Gosp.“ se glasijo ta pravila tako:

1. Na visokem kaže zasajati v prvi vrsti češnje, v nižavah slive (češplje), po severnih in izhodnih rebrih jabolka, po južnih in zapadnih legah hruške. Češnji suša najmanj škoduje, sliva pa največ mokrote prenaša.

2. Sadnemu ali pitanemu drevju najbolje ugaja vlažna ilovnata zemlja, ki vodo prepušča, in kjer še prej niso rastle sadunosna drevesa. Kjer voda zastaja, ondi ni dobro za pitovno drevje. Treba je drenaže.

3. Jeseni naj se izkopljejo velike jame drevesom. Pozimi kaže jame z gnojnico zalivati, drevesa pa naj se v nje posajajo še le spomladi.

4. Ako sami ne umemo ali ne moremo vzrediti lepih mladih drevesc, ne kupujmo jih kjer si bodi, ampak jemljimo jih iz dobrih drevesnic. Pri izbiri bodimo sami pričujoči. Izberimo zdrava drevesca z močnim korenjem, ki v drevesnicah ravna kot sveča stojé in uže 1–2letni les za krone imajo.

5. Zastran sort moramo biti opazni ter ozir jemati v kakošno zemljo hočemo drevesce vsaditi, ali je lega topla ali hladna, zemlja mokrotna ali sušna.

6. Jabolka in hruške se zasajajo po 10 metrov narazen. Za prvi čas, ko še jabolčno ali hruševno drevo ni dovolj vzraščeno, posadi se na gole prostore nekaj sliv, da imamo prej od zemlje kaj haska. Poznej zamoremo slive zopet odpraviti. Na planjavah naj stojijo vrste jabolčnih dreves po 400–500 korakov narazen.

7. Predno drevo vsadimo, prirežemo najmočnejše korenine, kolikor moč gladko ter pomočimo jih v ilovnato vodo. Če se prikaže na prerezkih korenin rujav rob pri skorji, kaže to, da je drevesce po zimskem mrazu oškodovano. Tenkih koreninic ali mustačev pa ne smemo porezati.

8. Količ se mora v jamo poprej zasaditi, kakor pa drevesce. Količ je treba ošpičiti in ožgati in ravno postaviti. Potem zasujemo jamo do $\frac{3}{4}$ z dobro prstjo. Na to se razgrnejo korenine drevesca in pokrijejo z izkopano zemljo. Vse se tako osiplje, da nastane okrogla jamica okolo debla. Frišnega gnoja ne smemo tukaj nikoli rabiti.

9. V mokrotni ali preplitvi zemlji se drevesom napravijo prsteni kupi, v katere se potem drevesca posadijo. Posajeno drevo mora vselej v jami nekoliko višje iz zemlje stati, kakor je prej stalo v drevesnici. Tudi se ne sme količu privezati, dokler se ni zemlja vsedla. Pregloboko saditi drevesa je velik pogrešek.

10. Količ se ne sme dotikati krone ter ima na južno-zapadni strani od drevesa stati. Kdor zamore, naj pritrdi drevesce za dva količa tako, da se zabrani vsako ribanje.

11. Vsajena drevesca naj se ovijejo s slamo, da jih spomladni vetrovi preveč ne izsušijo. Zoper zajce se drevesca pomažejo z apneno vodo ali se ovijejo s trnjem.

12. Jabolčnih, hruševih in češnjevih dreves ni treba pri zazajanji prirezovati, pač pa naj se drugo leto zlasti slabe vejice prikrajšajo. Slive prirezujejo se do 5–6 očes.

13. Sprva vsako leto, pozneje pa vsako 2.—8. leto, se jeseni v kroni porežejo vse prepogoste ali križem rastoče veje. Suhljad in vsi tati ali hobodki se odstranijo vsako leto.

14. Vsaka rana na deblu in vejah se ima opazno prirezati in z drevesnim voskom zamazati. Odprta debela kaže zamazati s katranovcem. Bolne veje treba je gladko odrezati in zamazati.

15. Mah, lišaj, posušena skorja se ima postrgati. Časih je dobro, da močnejše veje in deblo pomazemo z zmesjo apnene vode, kravjeka ali ilovice.

16. Zemlja okoli debla se največkrat okoplje in pokrije z gnojem ali tratnico na opak položeno.

17. Ožig in rak moramo hitro izrezati ter bolne dele spirati z gnojnico, kateri smo nekoliko lesnega pepela primešali. Slabotna debela kaže narezati; kjer pa preveč kecmeca teče, ondi se nekaj korenin poreže.

18. Gnoji se drevesom spomladi, da močno v les rastejo, meseca julija in avgusta pa, da nastavijo močnih popkov cvetnih za prihodnje leto. Najboljše gnojilo je gnojnica. Ta se ima precej proč od debla vlivati ali v narejene luknje ali v izkopani okrog, da se potem skoz zemljo do korenin cedi.

19. Stara drevesa zamoremo pomladiti, ako jim vejevje prirežemo, slabe sorte pa zboljšamo s tem, da jim vcepimo boljnih sort. V stare jame, kjer je prej stalo sadunosno drevo, ne smemo nikdar vsaditi mladega drevesa iste sorte.

20. Dober drevesni vosek se naredi, ako vzamemo 250 gramov smole, ga pri malem ognji mešamo s spiritom, kojega se porabi 40–50 gramov. Lim, s katerim se pomažejo ovitki za debela, da ob njih gosenice itd. obtičijo, se naredi, ako pomešamo 5 delov repinega olja, 1 del masti, 1 trpentinovca, 1 del kolofonija, ali pa 3 dele etera in 1 del trpentinovca.

Gospodarske izkušnje.

Koliko je tiče gnjezdo vredno?

Društvo za varstvo koristnih tičic v Thuringu poklada ljudstvu to-le na srce: Po izkušnjah dokazano je, da starke svojim mladim vsak dan najmanj po 50 gosenic prinesó v gnjezdo; recimo, da je 5 mladih v gnjezdu, po takem povžijejo mladiči v tem gnjezdu vsak

dan najmanj 250 gosenic; ker pa to pitanje najmanj 4 tedne traja, pride v to gnjezdo za živež mladičem 7500 gosenic. Vsaka gosenica sne vsak dan toliko perja in cvetja, kolikor je sama težka. Recimo, da gosenica v 30 dneh doraste in da v tem času vsak dan sne le en cvet, iz katerega bi bil jabelko, hruška ali kak drug sad post. l, tedaj po takem v 30 dnevih sne 30 jabolk ali hrušek, 7500 gosenic, skupaj pa sne 225.000 cvetov. Ko bi po tem takem bilo ono gnjezdo s svojimi 5 tički pri miru puščeno bilo, pridelalo bi se bilo 225.000 jabolk, hrušek ali češpelj več. Če pa, kakor se pogostoma godí, požrešna gosenica 10 ali 20 cvetov na dan sne ali če zavoljo odpadlega perja cvetja na drevesu nič živeža več ne dobiva, je škoda še tem veliko večja. Iz vsega tega se lahko razvidi, koliko je eno tiče gnjezdo vredno.

Gospodarske novice.

* *Trtna uš* se v nogradih štajarskih tako razširja, da je deželna vlada štajarska posebno komisijo ustanovila, kateri je skrb naložena, vse potrebno ukreniti, da se zatara ali vsaj kolikor moči omeji ta grozna nadloga, ki žuga tudi sosednim kranjskim nogradom pogubna biti. Zato pozor, vinorejci!

* Na 2. vinskem sejmu v Zagrebu letos je bilo veliko več kupčije kakor na lanskem prvem sejmu; skupilo se je namreč za nekoliko tisočev goldinarjev več nego lani. Med tujimi kupci je bilo jih nekoliko Kranjcev in pa Štajarcev, ki so kupili znamenito množino vina. Med kranjskimi kupci je v popisu imenovan eden izmed prvih gostilničarjev iz Krškega, kateremu so posebno všeč bila ognjevita Sremska vina.

Naravoznanske stvari.

Veliki ponočni pavlin.

(Konec.)

15. dne meseca avgusta bila je gosenica uže popolno razvita in doraščena. Ta čas imela je na celem životu 10 popolnem razvitih obročkov, na vsakem obročku pa po 6 krončastih bradovic z lepimi višnjevimi koralami; po enake štiri kronice nahajale so se tudi na njenem obglavji in pa na zadnjem koncu života. Ob zunanjih okrajnih vrstah bradovic v podolžji celega života preko deseterih obročkov zadobi gosenica po zadnjem levenji dve vedno bolj vidni podolžni potezi, — na vsaki strani po eno, — kateri sta po dokončani rasti svetlo-rumenkaste barve; nad tema potezama ima na obeh stranéh obglavja in na vsakem obročku po eno črki O podobno liso, katere se pri hoji neprestano skrivajo in zopet prikazujejo, kar je prav zanimivo opazovati. Dalje ima na rumenkasto-zeleni glavi drugo rujavo, narobe obrnjenemu v (Λ) podobno in dobro vidno progó. Sprednje šestere noge so živo rujave, srednje osmere nad rujavimi krempljci s črno žametastimi lisami, zadnji dve pa z velikimi rujavimi trikotu podobnimi progami previde.

Prec ob drugem levenji dobi gosenica popolno gladek život razen bradovic; le vse njene noge so ves čas s kratko in redko dlačico (mehkimi ščetnicami) poraščene

Doraščena gosenica dolga je celih 90 mm. ali $3\frac{1}{2}$ palca; nekatera doseže tudi še nekoliko večó dolgost, česar sem se uže večkrat prepričal.

Opazovana gosenica zapredla se mi je bila 15. dne avgusta istega leta proti večeru; prvi zapredek — zim-